

CARL VON OSSIETZKY

Hva handler denne leksjonen om?

Gjennom eksemplet til Carl Von Ossietzky skal elevene lære hvordan ytringsfrihet brukes i kampen mot krig.

Læringsmål:

- Studentene vet hvem Carl Von Ossietzky var og hvorfor han fikk Nobels fredspris.
- Elevene skal forstå hva ytringsfrihet er og hvorfor det er viktig.
- Studentene skal bli introdusert for kompliserte spørsmål rundt ytringsfrihet.

Materialer

- Powerpoint
- Oppgaveark til eleven

Lysbilder

- Lysbilde 1: Tittellysbilde
- Lysbilde 2: Oppvarmingsspørsmål
- Lysbilde 3: Life of Ossietzky - Bilde av Ossietzky
- Lysbilde 4: tidslinje
- Lysbilde 5: Ta et standpunkt-scenario
- Lysbilde 6: Spørsmål #1
- Lysbilde 7: Spørsmål #2
- Lysbilde 8: Lag ditt eget scenario
- Lysbilde 9: Avslutt

Bakgrunnshistorie

Carl von Ossietzky ble født i Hamburg, Tyskland. Han vokste opp der sammen med sin mor og stefar. Han var ikke så flink på skolen, han strøk på eksamen og begynte ikke på universitetet. Men han var interessert i det som foregikk i samfunnet, var flink til å skrive og fikk etter hvert jobb som journalist. Tidlig i karrieren skrev han om alt fra feminisme til utviklingen av bilen.

I 1914 var Ossietzky 25 år gammel, og første verdenskrig begynte. Ossietzky var helt imot krig, siden han var pasifist. Han ville absolutt ikke bruke våpen og delta i krigen, men ble tvunget til det i 1916 og gravde skyttergraver.

Etter krigen ble det holdt et stort møte i Versailles i Frankrike. De som vant krigen bestemte at Tyskland hadde skylden for første verdenskrig, og at Tyskland som straff ikke fikk ha mange våpen og soldater.

I 1927 begynte Ossietzky å jobbe for et tidsskrift kalt Die Weltbühne, som dekket det som skjedde i det tyske og europeiske samfunnet. I tidlige artikler for magasinet skrev

Ossietzky om dødsstraff og om undertrykte grupper i samfunnet. I 1929 trykket bladet en helt spesiell artikkel som Ossietzky hadde skrevet. Historien avslørte hvordan Tyskland bygde opp sitt luftvåpen, våpenlagre og økte antallet soldater – alt i strid med avtalene de hadde signert etter første verdenskrig (Versailles-traktaten).

For dette ble Ossietzky dømt for landsforræderi og fengslet i syv måneder. Da han ble løslatt, fortsatte han å skrive artikler som kritiserte den tyske regjeringen.

I 1933 fikk Hitler mer makt. I løpet av denne tiden ble Ossietzky arrestert i sitt eget hjem av tysk hemmelig politi og ble satt i en konsentrasjonsleir på grunn av sine anti-nazistiske synspunkter. Han ble mishandlet av vakter og fratatt mat.

Ossietzkys venner og støttespillere prøvde å få ham løslatt fra konsentrasjonsleirene og løfte frem det han hadde skrevet om potensialet for krig. I 1936 ble han tildelt Nobels fredspris, men den tyske regjeringen nektet ham å reise for å ta imot prisen. Han døde kort tid etter i 1938 av tuberkulose (en lungesykdom), mens han fortsatt var bevoktet av det hemmelige politiet.

Hans modige handlinger som journalist fortsetter den dag i dag å inspirere andre til å kjempe for ytringsfrihet og utfordre regjeringer og myndigheter.

Nøkkelord:

- De allierte ble ansett som vinnerne av første verdenskrig. Det var en samling av land som sto i mot de såkalte sentralmaktene (Tyskland, Østerrike-Ungarn og Tyrkia). Etter 4 år med krig og kamp ble Versailles-traktaten fredsavtalen som avsluttet krigen. Etter krigen fikk Tyskland skylden og måtte signere traktaten.
- Det nasjonalsosialistiske partiet, eller nazistene som de ofte kalles, var et tysk fascistisk politisk parti, som kom til makten i Tyskland etter første verdenskrig. Da de hadde makten okkuperte de Polen. Invasjonen av Polen startet andre verdenskrig.
- I spillet er vi i Europa mellom WW1 og WW2. Tyskland har tapt første verdenskrig. De har blitt dømt til å ta på seg skylden for krigen, avvæpne militæret og betale enorme krigserstatninger. Tyskland havner i en dyp økonomisk krise. Samtidig ønsker landet hevn og det er da Ossietzky avslører at Tyskland bygger opp militæret – i direkte strid med Versailles-traktaten.
- Ossietzky var journalist og redaktør i Tyskland på begynnelsen av 1900-tallet

Nøkkelvokabular:

- **Journalist:** En som jobber med å samle informasjonen som formidles i aviser, nettaviser, TV eller radio. Sakene omhandler ofte nyheter eller aktuelle hendelser.
- **Fascist:** en tilhenger av en politisk filosofi preget av autoritære synspunkter og et sterkt sentralstyre - og ingen toleranse for motstridende meninger. Under fascistisk styre er det lagt vekt på gruppen – nasjonen – og individuelle rettigheter er mindre viktige.
- **Traktat:** en formell avtale mellom to eller flere stater, som kan handle om fred, allianser, handel eller andre internasjonale relasjoner. Traktaten er det formelle dokumentet som inneholder en slik internasjonal avtale.
- **Ytringsfrihet:** Retten til å uttrykke enhver mening uten sensur eller tilbakeholdenhet.

LEKSJONEN STEG FOR STEG

Tid: 40 minutter

Trinn

- **Oppvarming (5 min):**
  - Varm opp klassen med noen av de følgende spørsmålene. Noter elevenes svar og tanker på tavlen eller på kartpapir:
    - Hva er en journalist og hva gjør en journalist?
    - Hvorfor er en journalists jobb viktig?
    - Hva er retten til ytringsfrihet?
    - Hvorfor er retten til ytringsfrihet viktig?
    - Hvem er Carl Von Ossietzky? Rekke opp hånden hvis du har hørt om ham?
- **Introduksjon (10 min):**
  - Bruk lysbildene til å introdusere Carl Von Ossietzky for elevene. Vedlagt ligger en lesevennlig versjon du kan lese for elevene.
  - Lag en "Life of Ossietzky"-tidslinje:
    - Etter at elevene er introdusert for Ossietzky, kan du be dem om å huske de viktigste øyeblikkene i livet hans. Når elevene deler viktige øyeblikk, begynn å plote dem på tidslinjen. Gi elevene muligheten til å se gjennom tidslinjen. Viktige øyeblikk inkluderer:
      - 1889: Ossietzky blir født i Hamburg, Tyskland.
      - 1916: Ossietzky deltar i å bygge skyttergraver under første verdenskrig
      - 1920-tallet: Ossietzky jobber som journalist og avisredaktør.
      - 1927: Ossietzky var redaktør for «Die Weltbühne» da de publiserte avsløringer om at Tyskland hadde brutt avtalene de signerte etter første verdenskrig og at Tyskland rustet militæret for en ny krig.
      - Ossietzky blir arrestert for forræderi og fengslet i 7 måneder
      - 1933: Hitler kommer til makten og Ossietzky blir arrestert og satt i en konsentrasjonsleir
      - 1936: Ossietzky tildeles Nobels fredspris
      - 1938: Ossietzky dør på et sykehus i Berlin
- **Ta stilling (10 min):**

Sett scenen:

  - Led en kort diskusjon om viktigheten av Ossietzky, hans arbeid og retten til ytringsfrihet. Bruk følgende spørsmål til å lede diskusjonen din:
    - Hva er ytringsfrihet og hvorfor er det viktig?
    - Bør det være grenser for hva man kan si?
    - Hvordan brukte Ossietzky ytringsfriheten for å fremme fred?
    - Hva synes du om hvordan tyske myndigheter reagerte da Ossietzky trykte saken? Var det riktig av ham å si fra? Dette var noe hans eget land ønsket å holde hemmelig.

- Vet du om du steder i verden hvor du kan bli straffet for å si det du mener?
- Hvilke muligheter har vi til å uttrykke oss fritt i dag?
- Hvilket ansvar mener du vi har for å beskytte ytringsfriheten?
- Hva er måter vi kan beskytte disse rettighetene på?
- Ta et standpunkt:
  - Be elevene reise seg fra pultene sine. Forklar dem at de er journalister og står overfor et dilemma. De finner ut at landet de har bodd i hele livet ruster opp, mot internasjonale avtaler, for å angripe et land som det er konkurrerende interesser med.
  - Fortell elevene at de skal flytte til den ene siden av rommet hvis svaret deres på følgende spørsmål er JA og den andre siden av rommet hvis svaret på følgende spørsmål er NEI.
  - Spør elevene: Vil dere som journalister skrive og publisere om det forestående angrepet? Send elevene til den siden av rommet som står for deres avgjørelse. Gi dem 2 minutter til å snu seg og snakke med noen ved siden av dem om deres valg. Ta elevene tilbake til pultene sine.
  - Spør elevene: Er det som journalister akseptabelt å publisere landets militære hemmeligheter? Send elevene til den siden av rommet som står for deres avgjørelse. Gi dem 2 minutter til å snu seg og snakk med noen ved siden av dem om deres valg. Ta elevene tilbake til pultene sine.
  - Debrief opplevelsen. Kom det opp noe i diskusjonene som overrasket dem eller fikk dem til å tenke annerledes?
- **(om du har tid) Bygg ditt eget scenario (10 min):**
  - Fortell elevene at de nå skal bruke litt tid på å tenke på scenarier der ytrings- og ytringsfrihet er viktig i livet deres. Be dem samarbeide med en partner for å skrive ett scenario som kan brukes i «Ta et standpunkt»-aktiviteten. Hvis elevene trenger hjelp, bruk følgende eksempel:
    - Du har lagt merke til at vennen din har begynt å bli mobbet av en gruppe eldre elever foran skolen. De har også laget noen TikTok-videoer om vennen din. Vennen din har bedt deg om å ikke fortelle det til noen fordi han er flau og tror det bare vil bli verre hvis de får problemer. Det er også sjansen for at de finner ut hvem som fortalte dem og begynner å plage deg. Hva gjør du? Forteller du det til en voksen eller respekterer du vennens ønsker og lar det være?
  - Etter at parene har skrevet sine egne scenarier, spill "ta et standpunkt" med de elevskapte scenariene.
- **Refleksjon/avslutning (5 min):**
  - La elevene reflektere over leksjonen med en kort diskusjon. Var det noe som overrasket dem? Kan vi lære noe av Ossietzky som vi selv kan bruke i hverdagen?
    - Hva kjempet Carl Von Ossietzky for?
    - Hvorfor ble Carl Von Ossietzky fengslet?
    - Hvorfor tror du ytringsfrihet er viktig?

- Hvorfor er det viktig å ha journalister?
- Hva er konsekvensene av å ikke ha ytringsfrihet?
- Tror du det er lett å snakke fritt overalt i verden?

Vedlegg:

Historien om Carl von Ossietzky

Carl von Ossietzky vokste opp i Tyskland. Han var ikke særlig flink på skolen, strøk på eksamen og kunne ikke fortsette studiene. Likevel, fordi han var interessert i samfunnet og var god til å skrive, fikk han jobb som **journalist** i stedet.

Første verdenskrig begynte i 1914 og varte i fire år. Ossietzky var pasifist og ønsket ikke å bli med i krigen, men han ble tvunget til å grave skyttergraver for den tyske hæren. Da krigen var over skrev han for forskjellige **aviser** og forsvarte undertrykte grupper. Han jobbet etter hvert for et forlag som skrev kritisk om noen av den europeiske regjeringens handlinger, inkludert hjemlandet Tyskland. I 1929 bestemte Ossietzky seg for å publisere en nyhetssak som avslørte en hemmelighet tyske myndigheter ikke ville at verden skulle vite: Tyskland var i ferd med å trene soldater, bygge opp luftvåpenet, skaffe flere våpen og gjøre seg klar for en ny krig.

Ossietzkys artikkel ble ikke godt mottatt av de tyske lederne. Han ble dømt for forræderi og tilbrakte syv måneder i fengsel. Dette skremte ham ikke fra å fortsette å bruke stemmen sin til å kritisere myndighetene. Da **Adolf Hitler** kom til makten i 1933, ble Ossietzky satt i en konsentrasjonsleir sammen med mange andre motstandere av naziregimet.

Fordi Ossietzky modig arbeidet for å få frem sannheten og brukte **ytringsfriheten sin**, fikk han Nobels fredspris i 1936. Han fikk ikke lov til å forlate Tyskland for å motta prisen, og døde dessverre av tuberkulose i 1938. Men Nobels fredspris bidro til å gjøre Ossietzky og hans arbeid kjent. Han var en modig **varsler** og inspirerte andre til å stå opp mot myndighetene.